

Obtíže žáků s učením a chováním

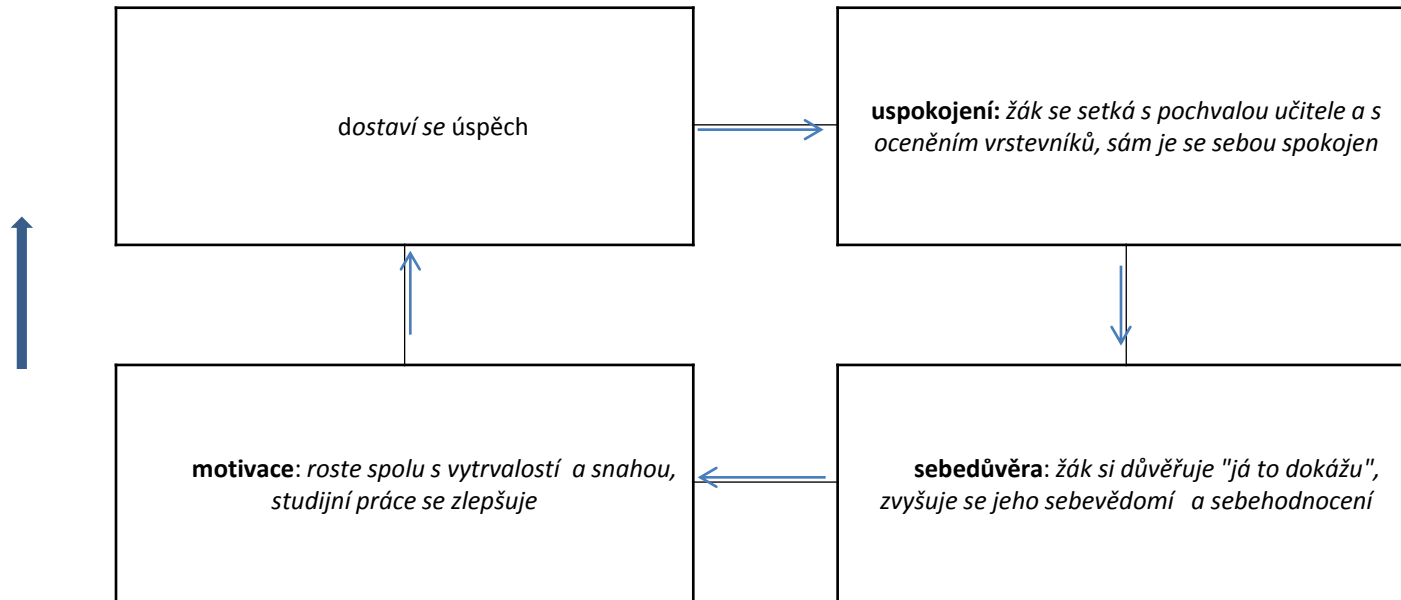
„Osobnost učitele je nejmocnější nástroj ovlivňování žáků. Je působivější než zvolené pedagogické metody, prostředky a techniky směřující záměrně k výchovným účinkům.“ R. Kohoutek

- Školní výkon.
- Prospěch.
- Školní zdatnost.
- Neprospěch ve škole.
- Školní úspěšnost – neúspěšnost.

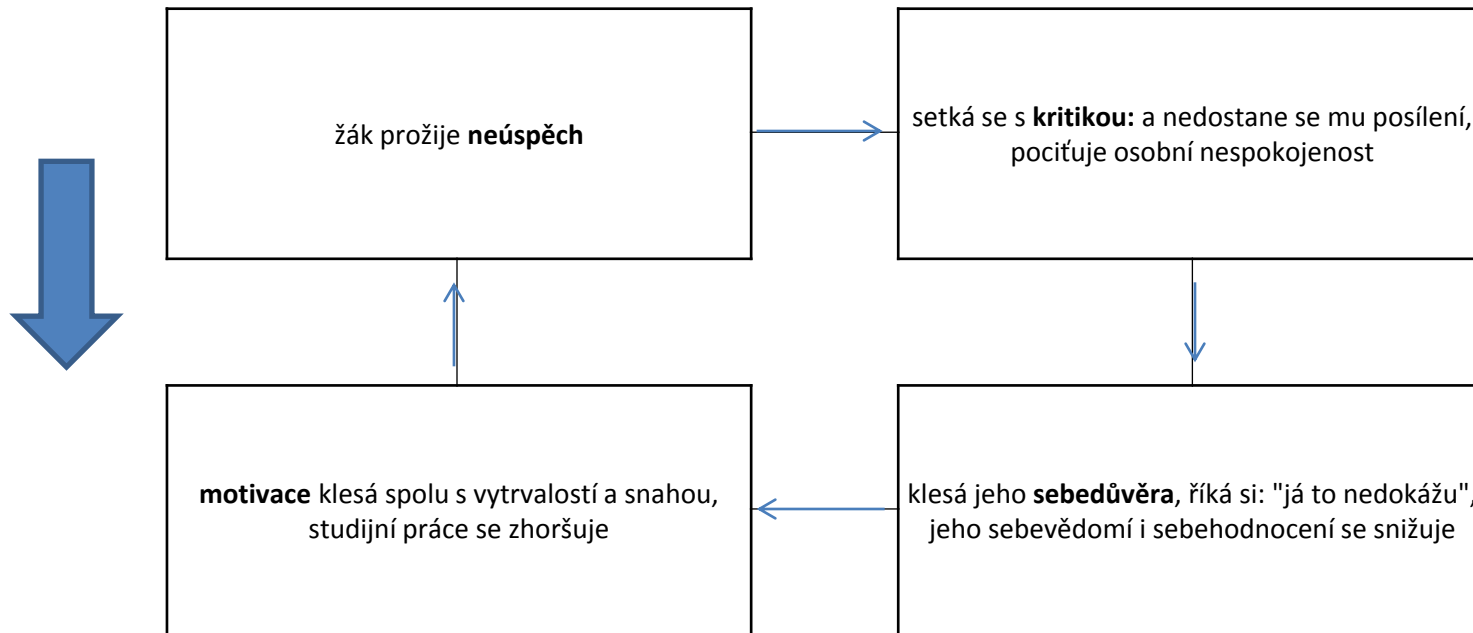
Úspěch – neúspěch (není to vlastně odložený úspěch?)

- Absolutní školní neúspěšnost – těžké zdravotní postižení.
- Relativní (dílčí) školní neúspěšnost
 - příčiny sociálně psychologické,
 - příčiny biologicko – psychologické,
 - příčiny intrapsychické.

Úspěch plodí úspěch (kruh úspěchu)

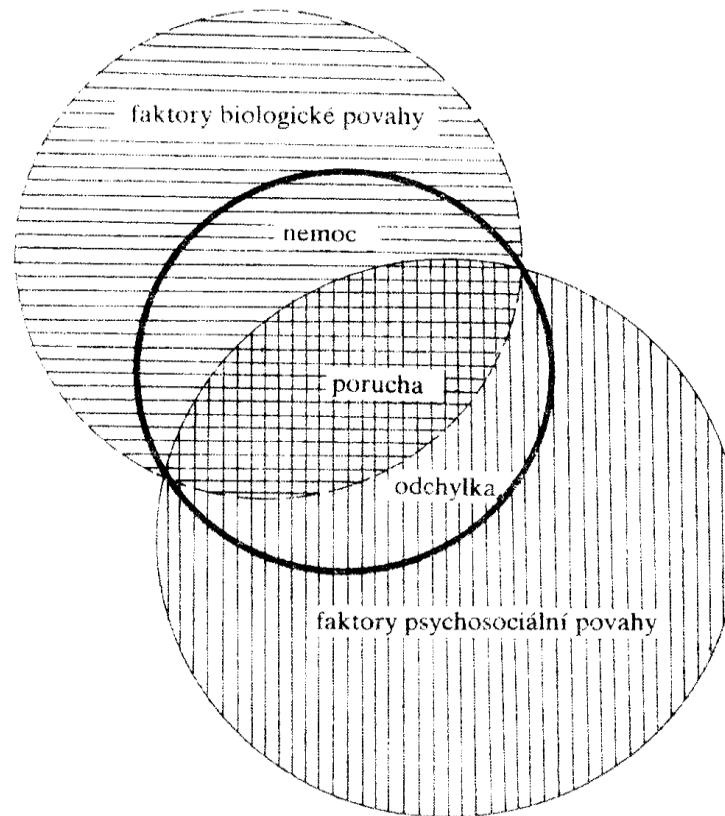

Bludný
kruh
neúspěchu

Vývojové poruchy – příčiny obtíží žáků

- somatické příčiny
- psychické a psychosociální příčiny

Příznaky vývojových poruch (symptomy)

Ve třech oblastech:

- 1) v oblasti somatických funkcí
 - 2) v oblasti poznávacích (kognitivních) procesů
 - 3) v oblasti citové (emociální).
- ❖ Změna v chování dítěte, nápadnosti v mimice, náhlý pokles zájmu o výuku, zhoršený prospěch, varovné signály – učitel pozná, že se s dítětem něco děje.

Při spojení několika příznaků – soubor (syndrom):

Úzkostné projevy, strach, plačtivost, atd.

Projevy vývojových poruch se liší podle jednotlivých věkových období

- předškolní věk
- mladší školní věk
- období puberty
- období adolescence

Období předškolního věku

Nejčastější somatické poruchy

- do 3 let věku již byla odhalena těžší tělesná, smyslová a mentální postižení
- akutní záněty horních a dolních cest dýchacích, zánět středouší, adenoidní vegetace
- obtížně se odhalují některé zrakové vady: krátkozrakost, dalekozrakost, šilhání
- z poruch sluchu – nedoslýchavost – rozvoj řeči a myšlení, zvláštnosti v chování
- neobratnost v chůzi – nepodceňovat, zjistit příčinu; ale také vyšší hmotnost, doma nadměrně chráněné děti
- opožďování nebo nápadné urychlování růstu; pozor na tělesné „neprospívání“ u týraného dítěte – spolu s psychickými příznaky
- úrazy dětí – velký problém, děti je nutné mít stále pod dohledem

Nejčastější příznaky psychických poruch

Somatické projevy

- poruchy týkající se jídla: nechutenství, přejídání – mohou upozornit na psychické problémy, problémy v rodině, pozor na návyk
- poruchy spánku: až 20% dětí, úzkostnost, strach z odloučení od rodičů, konflikty v rodině, pozor na možnost onemocnění
- pomočování; norma 3 – 5 let, pozor na znovuobjevení – řešit s odborníky
- motorika – neobratnost, pohyby obličeje, výraz dětského obličeje: „vidím ti to na očích“, deprivované děti „neoživené výrazy dětských tvářiček“, odraz duševního stavu v mimice, změny ve výrazu je nutno odlišit od nutkavých pohybů – tiků
- ostatní pohyby

Poruchy poznávacích (kognitivních) funkcí

- Vnímání (percepce)
 - rozvíjení je nestejněměrné – souvisí s dozráváním CNS
 - množství signálů z okolí – pozornost dítěte: až 30% 9–12 letých dětí jeví slabou koncentraci pozornosti
 - nesoustředěnost předškolních dětí je běžná, ale nutno pečovat o schopnost zaměření pozornosti
 - nesoustředění dospělí – nesoustředěné dítě

- Paměť
 - bájeví lhavost, konfabulace jsou časté, avšak pozor na zlehčování věrohodnosti výpovědí dětí – zneužívání, týrání
- Myšlení
 - poruchy u předškolních dětí obtížně zjistitelné
 - je třeba pozorovat pohyby: zpomalení myšlení = zpomalení pohybů
zpomalením však reagují i úzkostné, ustrašené děti, děti příliš ochraňované

- Intelekt, rozumové schopnosti
 - v normálních podmínkách života je dostatek stimulů pro intelektuální rozvoj dítěte
 - negativní vliv podvýživy, nedostatečná hygiena
 - vliv rodiny prvořadý
 - rozpoznání poruch rozumového vývoje je obtížné

- Poruchy citů
 - projevy citů - pocity (dítě a jeho vztah k okolí)
 - tělesné projevy (hlas, mimika, gestikulace, pohyby těla)
 - fyziologické změny (v CNS i periferním nervovém systému)
 - základní city: radost, smutek, hněv a dále city společenské, estetické, etické
 - nežádoucí projevy citů: afekty, strachy, úzkosti, výkyvy nálad – souvisí s temperamentem
 - úsměv, „sociální úsměv“
neusmívá-li se předškolní dítě: porucha vývoje meziosobních vztahů, deprivace nebo závažné onemocnění

Poruchy citů (pokračování)

- pláč – projev starosti a obav z neznámého, separační úzkost při odloučení od matky – doznívá
pozor na zlobné afekty, výbuchy hněvu v předškolním věku ukrývají
- úzkost
hlavní projev neuroticismu: volit citlivý přístup+ pozor na vyústění do školní fobie
- strach
běžné dětské strachy v předškolním věku ubývají (hluk, pád, cizí předměty)
narůstá strach ze zvířat, imaginárních bytostí
- deprese
nejsou běžné v tomto věku

Psychosociální poruchy

- Narušená interakce mezi individuálním chováním dítěte a jeho užším rodinným nebo širším (kolektivním) společenským prostředím.

Tři formy:

- forma pasivní
- forma agresivní
- forma kompromisních reakcí

- pasivní forma:
únikové reakce – mlčení, lhaní, pozdní příchody, útěky;
v předškolním věku začínají častěji než jiné, je jim třeba věnovat pozornost
- agresivní:
častější v pozdějším dětství,
vyskytnou-li se v předškolním věku – nutno řešit odborně jako poruchu chování;
odlišit od braní hraček, odstrkování dětí, poškozování věcí
- kompromisní reakce
v předškolním věku se nevyskytují,
jde o nestabilitnost v rodině, osobních vztazích, na pracovišti